

Kort forskningsomtale

Helse og omsorgstjenester til eldre LHBT-personer

Diskriminering og ikke-inkluderende tjenester fører til dårligere livskvalitet. Mer kunnskap om mangfold kan være et viktig bidrag til forbedring av tjenestene.

Omtalt av: Martin S. Krane (forsker, ph.d.) og **Monika D. Jakobsen** (forsker, ph.d.), begge ved Senter for omsorgsforskning, nord, UiT.



Hovedbudskap

Forskning fra perioden 2002 til 2022 om helse- og omsorgstjenester til lesbiske, homofile, bifile eller transpersoner (LHBT) som er eldre (65 år eller mer) i de nordiske landene, viser at tjenestene er preget av cis- og heteronormativitet, og at det er mangel på kunnskap om LHBT blant helsepersonell. Spesielt gjelder dette kunnskap om eldre mennesker og personer med ikke-binær kjønnsidentitet, det vil si personer som ikke utelukkende verken føler seg som mann eller kvinne. Dette samsvarer med internasjonale oversiktsartikler som i likhet med oppsummeringen av den nordiske forskningen, har pekt på at ikke-inkluderende tjenester og diskriminering fører til dårligere helse og livskvalitet i denne gruppen.

Kunnskapsoppsummeringen viser til flere tiltak som kan gjennomføres for å sikre at helse- og omsorgstjenestene blir mer inkluderende overfor eldre mennesker med en annen

kjønnsidentitet eller seksuell orientering enn majoritetsbefolkningen:

- Forbedret undervisning og etterutdanning vil bidra til at helsepersonell får mer kunnskap om mangfold innen kjønnsidentitet og seksuell orientering, herunder også mer spesifikk kunnskap om særlige behov eldre mennesker med annen kjønnsidentitet eller seksuell orientering enn majoriteten har i møte med helse- og omsorgstjenestene.
- Sørg for inkluderende tiltak i institusjonene som tilbyr helse- og omsorgstjenester, slik som inkluderende språk (f.eks. bruk av ønsket pronomen), rutinebeskrivelser og symbolbruk (f.eks. regnbueflagg).
- Få på plass helt elementære tiltak for å sørge for at transpersoner som identifiserer seg som ikke-binære, skal motta helsetjenester av samme kvalitet som resten av befolkningen.

Bakgrunn

Cis-normativitet refererer til en kulturell og sosial norm som forutsetter at alle har, eller bør ha, en kjønnsidentitet som samsvarer med det biologiske kjønn man ble definert som ved fødselen. *Heteronormativitet* refererer til en kulturell og sosial norm som forutsetter at alle mennesker har en heterofil seksuell orientering, og at dette er det «naturlige» og foretrukne.

Studier, både fra nordiske og andre land, har vist at helse- og omsorgstjenestene er lite inkluderende overfor eldre LHBT-personer. Menneskene i denne gruppen opplever eller frykter diskriminering i møte med tjenestene. Dette kan igjen føre til lavere bruk av tjenester i denne gruppen og dermed økt risiko for dårligere helse og livskvalitet enn hva som gjelder for majoritetsbefolkningen.

En konsekvens av cis- og heteronormative og lite inkluderende tjenester er også at personer som tidligere har levd åpent, «går inn i skapet igjen» og ikke våger være åpne om sin kjønnsidentitet og/eller seksuelle orientering når de blir avhengige av helse- og omsorgstjenester i en sen livsfase. Det hadde tidligere ikke vært gjort oppsummeringer av nordisk forskning på temaet.

Kilde

Jakobsen, M. D., Bromseth, J., Siverskog, A. & Krane, M. S. (2023). The provision of healthcare services to older LGBT adults in the Nordic countries: A scoping review. *Scandinavian Journal of Primary Health Care*, 41(4), 359–371. <https://doi.org/10.1080/02813432.2023.2242713>

Hva oppsummeringen bygger på

Kunnskapsoppsummeringen bygger på en scoping review med systematiske søk etter vitenskapelige artikler i fagfelleverderte tidsskrifter, bokkapitler og doktorgradsavhandlinger. Søkene ble gjennomført i databasene Cinahl, Diva-portalen, MEDLINE, Nora Open, Proquest Dissertation, Swemed, Sociological Abstracts og Web of Science og søkemotoren Google Scholar. Studiene skulle være publisert i perioden 2002 til 2022 og være skrevet enten på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Søket resulterte i 627 treff. Etter en screening ut fra inklusjonskriterier ble totalt 46 studier inkludert i oppsummeringen (36 artikler, fem doktorgradsavhandlinger og fem bokkapitler). Av disse var 37 fra Sverige, fem fra Norge, tre fra Finland og én fra Danmark.

Relevans

Helse- og omsorgstjenestene skal være for alle, og alle innbyggere har rett til likeverdige tjenester uavhengig av blant annet alder, kjønn og seksuell orientering. Funnene er derfor relevante for helse- og omsorgstjenester på alle nivåer, for utdanningsinstitusjoner som utdanner helsepersonell samt for beslutningstakere innen helse- og utdanningsfeltet.

